

Državni izveštaj o kvalitetu vazduha za 2021. godinu objavljen je sa skoro godinu dana zakašnjenja. Prožet metodološkim trikovima i ušminkanim prikazivanjima podataka, on ipak demantuje tvrdnje vlasti da zagađenje vazduha nije pravi problem u Srbiji.

Da bi razvejali maglu dezinformacija u vezi sa kvalitetom vazduha, stručnjakinje i stručnjaci su danas održali konferenciju za štampu u Medija centru u Beogradu.

Milenko Jovanović iz Nacionalne ekološke asocijacije je ukazao na metodološke propuste i manipulacije sa uporednim podacima, odnosno sa vizuelnim prikazivanjem podataka. Jovanović je skrenuo pažnju da je vazduh u Beogradu najzagađeniji među evropskim gradovima koji imaju više od milion stanovnika.

Uprkos nedostacima i pokušajima da se građanima zamazuju oči, u izveštaju nije bilo moguće sakriti da se stanje vazduha u Srbiji pogoršava.

„Imamo šest ili sedam mesta sa dramatičnim pogoršavanjem kvaliteta vazduha, a samo jedan sa dramatičnim poboljšanjem“, rekao je Dejan Lekić, takođe ispred Nacionalne ekološke asocijacije.

Lekić ističe i to da je zakonom dozvoljena koncentracija PM10 i PM2,5 čestica prekoračena u većini mesta gde postoji državni monitoring kvaliteta vazduha. U Evropskoj uniji najveća koncentracija PM2,5 čestica se meri u poljskom gradu Novi Sonč. Koncentracije koje se mere u većini gradova u Srbiji u kojima postoji monitoring su iste kao u Novom Šoncu, veće, ili čak dvostruko veće.

Monitoring vazduha se vrši u 12 od 29 gradova u Srbiji. Zbog manjka podataka građani su i sami počeli da mere koncentracije PM čestica u vazduhu. Međutim vlast je redovno deplasirala podatke građana tvrdnjom da su njihovi uređaji neprecizni ili tendenciozno baždareni tako da prikazuju zagađenje većim nego što jeste. Ta tvrdnja vlasti se ne podudara sa činjenicama:

„Državna merenja PM čestica pokazuju veće koncentracije od građanskih merenja“, pokazao je Lekić na konferenciji za medije.

To nije jedino niti najrelevantnije raskrinkavanje pogrešnih pretpostavki državnih zvaničnika. Lekić je podsetio kako političari iz vladajućih stranaka znaju da prokomentarišu da ljudi ne umiru od lošeg vazduha u Srbiji, implicirajući time da situacija nije tako loša kako to opozicija i civilni sektor tvrde.

Međutim, kada se pogleda Program zaštite kvaliteta vazduha koji je Vlada usvojila, onda vidimo da je u tom dokumentu zabeleženo da zagađenje vazduha dovodi do preranih smrti u Srbiji, i to oko 11000 ljudi godišnje. Lekić smatra da su ciljevi Programa zaštite kvaliteta vazduha dobro razrađeni i sve što vlast treba da uradi je da ispoštuje dokument koji je već usvojila, u vremenskom periodu za koji je Program napravljen.

Štetu po zdravlje PM čestica potcrtala je profesorka Dragana Jovanović. Ona je navela da su 10% svih karcinoma u Evropi posledica delovanja PM_{2,5} čestica na organizam ljudi i skrenula je pažnju na važno novo naučno otkriće.

Ranije se smatralo da PM_{2,5} ne utiču na genetski materijal ljudi, međutim istraživanje koje je obuhvatilo 460.000 ljudi iz nekoliko država i sa više kontinenata je pokazalo da te čestice utiču na DNK i da povećavaju rizik od sedam vrsta raka, ponajviše od raka pluća.

„Izloženost svakom nanogramu PM_{2,5} čestica povećava rizik od karcinoma“, istakla je Jovanović.

Pored citiranih govornica i govornika na konferenciji za štampu su učestvovali i Viša Tasić (Nacionalna ekološka asocijacija, Bor), Elizabet Paunović (Nacionalna ekološka asocijacija), Nikola Krstić (Pokret Tvrđava, Smederevo) i Vladimir Radosavljević (iRevolucija, Valjevo). Razgovor je moderirala Nataša Gligorijević (CORS/NKEU), piše Mašina.